

La participació ciutadana: on som i cap on anem?

Cap a l'Ecosistema de Governança Pública

Ismael Peña-López

@ictlogist #PostgrauGovObert

Entitats promotores

Universitat de Girona
Fundació UdG:
Innovació i Formació

 Diputació de Girona

 AOC
Consorci
Administració Oberta
de Catalunya

Generalitat de Catalunya
Escola d'Administració Pública
de Catalunya

Del desenvolupament a la governança

Del desenvolupament a la governança

Desenvolupament
socioeconòmic

Del desenvolupament a la governança

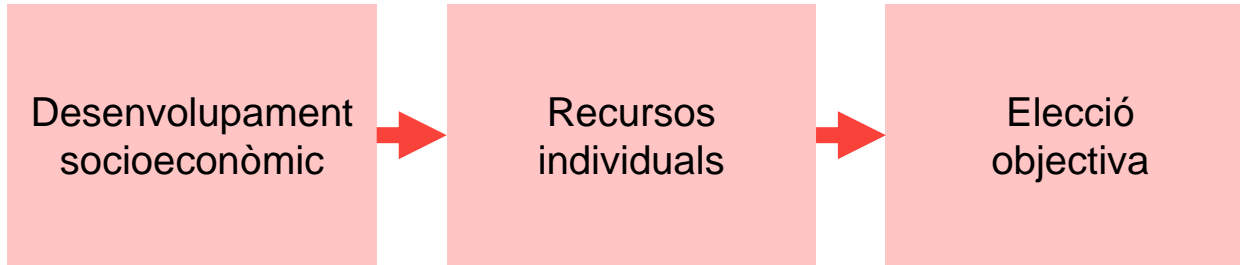

Desenvolupament
socioeconòmic

Recursos
individuals

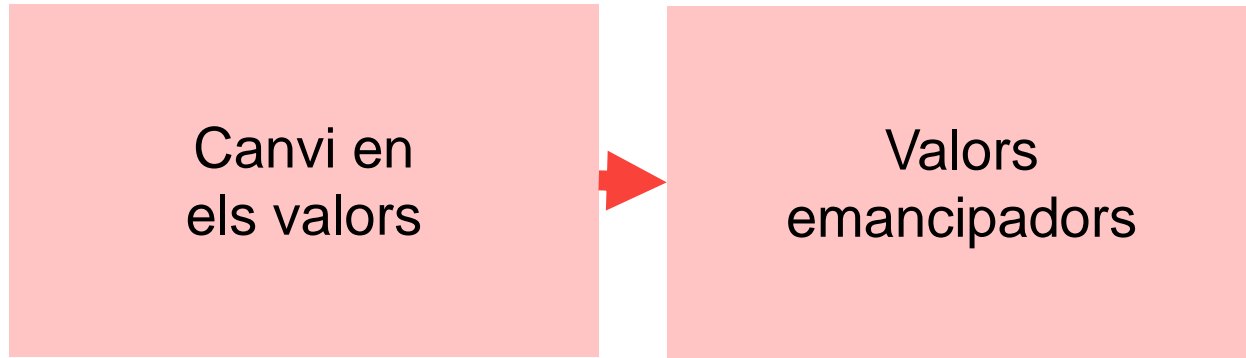
Del desenvolupament a la governança

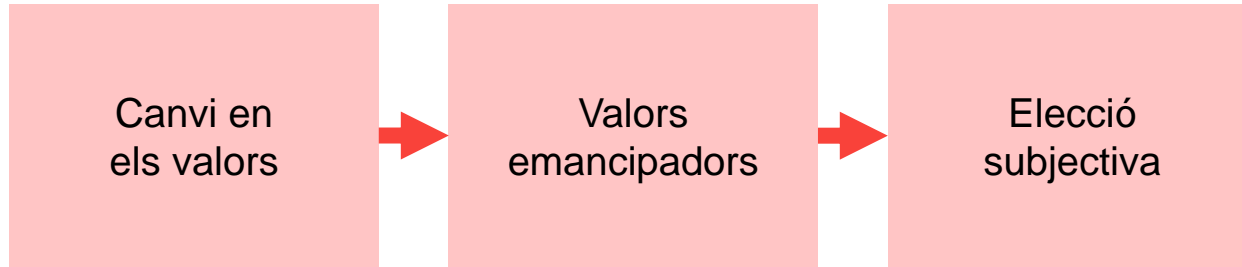
Del desenvolupament a la governança

Canvi en
els valors

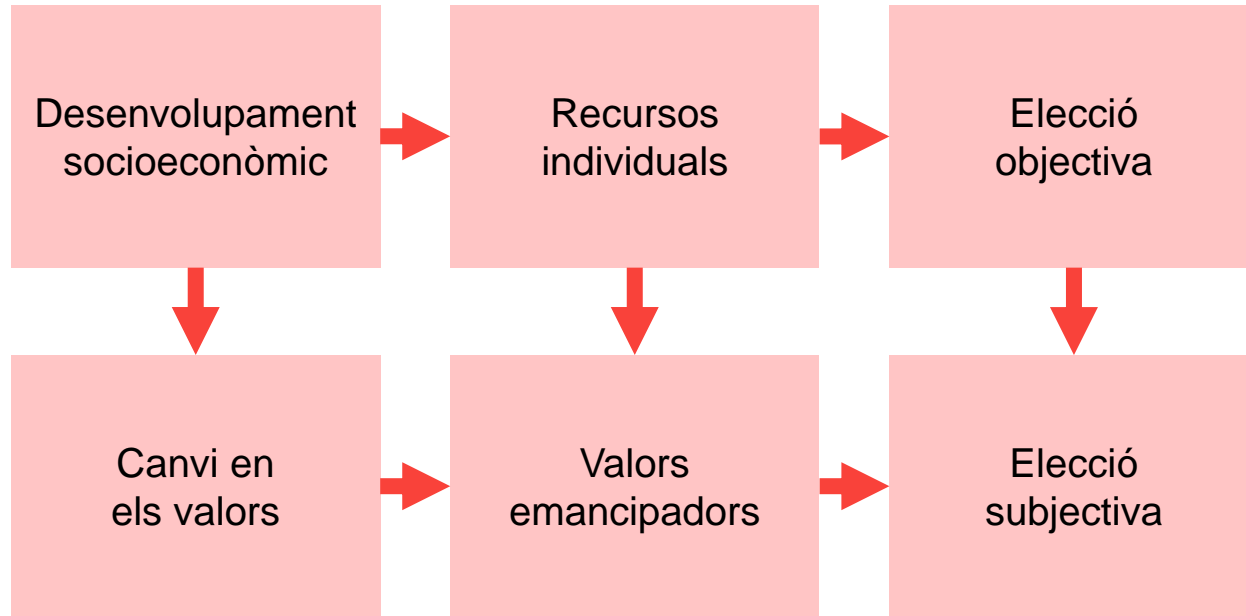
Del desenvolupament a la governança

Del desenvolupament a la governança

Del desenvolupament a la governança

Del desenvolupament a la governança

Democratització

Del desenvolupament a la governança

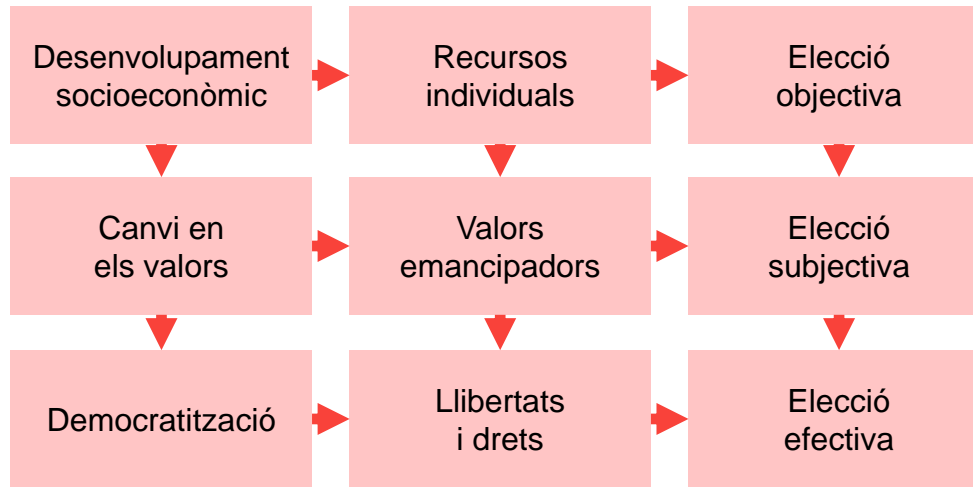
Democratització

Llibertats
i drets

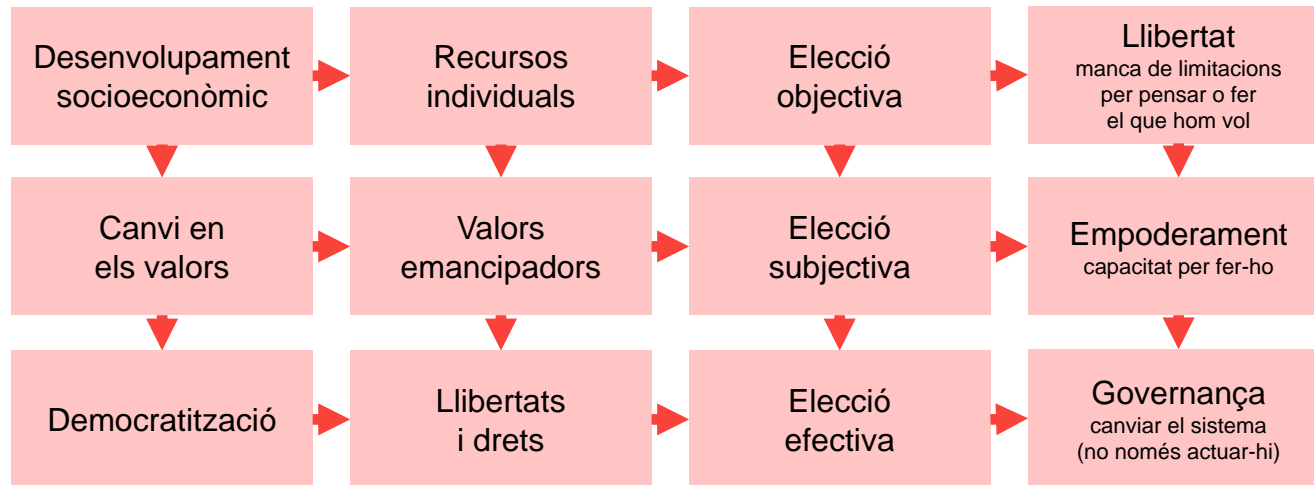
Del desenvolupament a la governança

Del desenvolupament a la governança

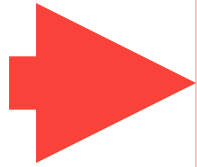

Del desenvolupament a la governança

El cicle de les decisions públiques

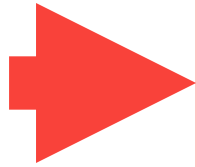
Decidir...

Diagnosi

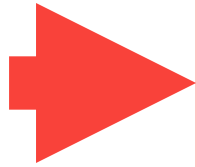
Decidir...

Deliberació

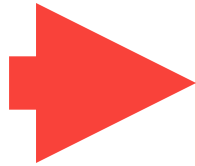
Decidir...

Negociació

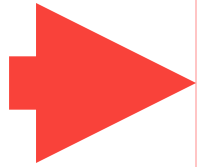
Decidir...

Execució

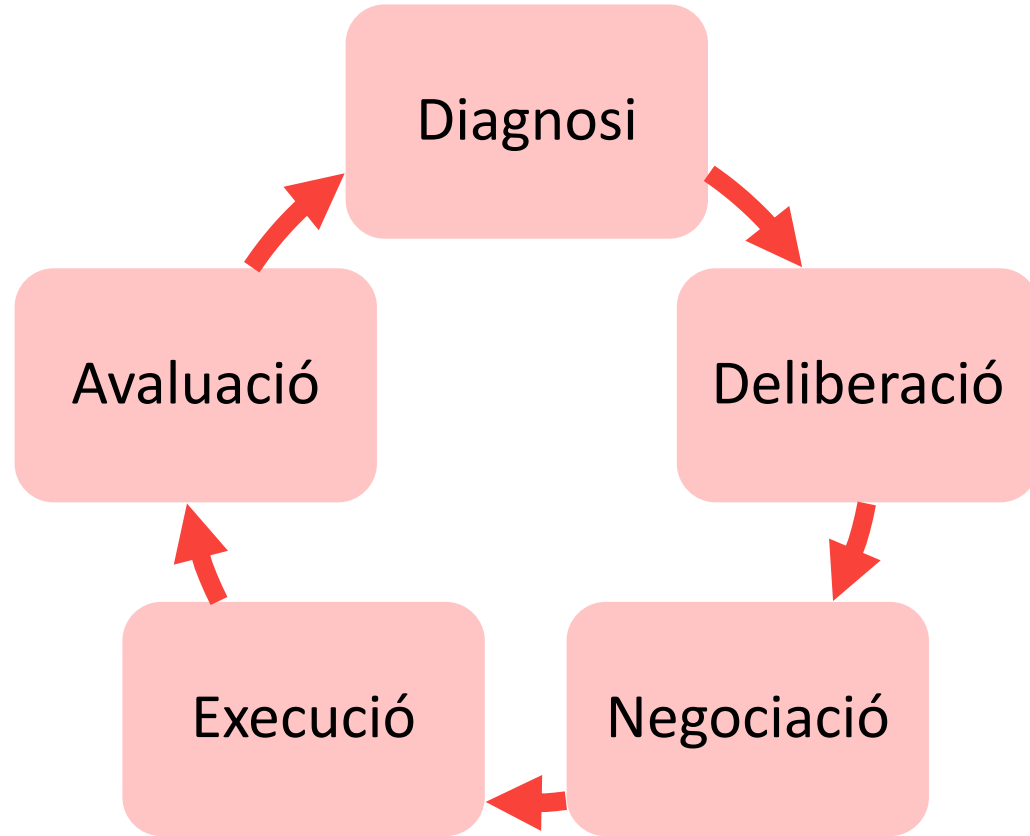
Decidir...

Avaluació

Decidir

Problemes complexos i problemes retorçats

Problemes complexos

De quin tipus de repte es tracta?

De quines maneres es pot definir?

Quines causes es poden identificar?

Com és l'entorn?

Com s'està afrontant ara el repte?

Quines línies d'acció hi ha?

Quina mena d'objectiu es pretén assolir?

Problemes retorçats (wicked problems)

1. No hi ha una formulació definitiva d'un problema retorçat
2. Els problemes retorçats no tenen temps d'espera
3. Les solucions a un problema retorçat no són del tipus vertader o fals, sinó millor o pitjor
4. No hi ha cap prova immediata i definitiva d'una solució a un problema retorçat
5. Cada solució a un problema retorçat és una "operació única"
6. Els problemes retorçats no tenen un conjunt de solucions potencials enumerables
7. Cada problema retorçat és essencialment únic
8. Cada problema retorçat pot considerar-se com un símptoma d'un altre problema
9. L'existència d'una discrepància representant a un problema retorçat pot explicar-se en diverses formes
10. El polític no té dret a equivocar-se

Problemes retorçats i COVID-19

No hi ha una formulació definitiva d'un problema retorçat

- Quin és el problema: la Salut? l'Economia?
- Quin és el millor nivell de confinament? En funció de què? Dels contagis? De l'estat de les UCI?
- Podem privar de dret a educació, mobilitat, treball, lleure, socialització, etc. vot a determinats col·lectius? En funció de què?
- A qui vacunem primer? Els passaports COVID-19 són ètics?
- Davant l'impacte diferencial de la COVID-19, quin és EL problema exactament?

Problemes retorçats i COVID-19

Els problemes retorçats no tenen temps d'espera

- Quan s'acaba el problema?
- Quan no hi hagi contagis?
- Quan no hi hagi “tants” contagis? Defuncions?
- Amb la “nova normalitat”?
- Amb la vacuna?
- Amb la recuperació econòmica?

Problemes retorçats i COVID-19

Les solucions a un problema retorçat no són del tipus vertader o fals, sinó millor o pitjor

- Quina combinació de mesures de seguretat sanitària?
- Quina combinació de mobilitat?
- Què són serveis/treballs essencials?
- Obrim l'educació? Tota?
- Quins instruments econòmics posem en marxa?

Problemes retorçats i COVID-19

No hi ha cap prova immediata i definitiva d'una solució a un problema retorçat

A cada solució, un nou problema:

- Confinem? Què passa amb l'economia? L'educació?
- Vacunem? Amb quin criteri? I els no vacunats?
- Restringim la mobilitat? De qui? Com ho controlem? A quin cost?
- Què passa amb la divisòria digital? Què passa amb les cures i les persones dependents?

Problemes retorçats i COVID-19

Cada solució a un problema retorçat és una "operació única"

- Podem corregir retroactivament les decisions preses?
- I si moren persones?
- I si tanquen empreses?
- I si “perdem” cursos?

Problemes retorçats i COVID-19

Els problemes retorçats no tenen un conjunt de solucions potencials enumerables

- Quantes solucions podem llistar durant la COVID-19?
- Quantes compatibles i quantes excloents?
- Quantes objectives i quantes ideològiques?
- Quantes amb informació perfecta? Sobre diagnosi o sobre conseqüències?

Problemes retorçats i COVID-19

Cada problema retorçat és essencialment únic

- Ens serveix l'experiència de la Grip Espanyola de 1918?
- Ens serveixen les experiències internacionals?
- Ens serveix l'experiència d'una onada a una altra?

Problemes retorçats i COVID-19

Cada problema retorçat pot considerar-se com un símptoma d'un altre problema

- Crisi financera de 2008
- Impacte desigual de la globalització i la digitalització
- Nivell educatiu i model econòmic i productiu
- Model territorial i competencial
- Obsolescència de l'Administració

Problemes retorçats i COVID-19

L'existència d'una discrepància representant a un problema retorçat pot explicar-se en diverses formes

- És un problema de salut pública?
- És un problema de comportament individual?
- És un problema econòmic?
- És un problema d'eficiència en la gestió?
- És un problema pressupostari? Competencial?

Problemes retorçats i COVID-19

El polític no té dret a equivocar-se

- Els errors poden ser fatals – literalment
- No busquem aprendre amb les solucions: busquem resoldre

La participació com a diagnosi: els actors

Anomenar i emmarcar

Per cada opció

- Quina és la qüestió
- Què s'hi pot fer
- Quins desavantatges hi ha
- Quin nom li posem

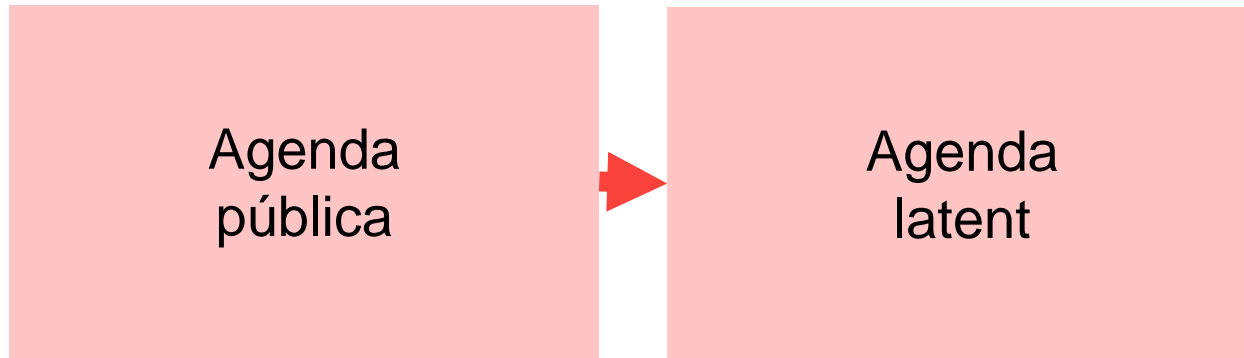
Els actors

- Identitat
- Institucionalitzats, representats
- Relacions
- Mida
- Tendència
- Espais
- Instruments

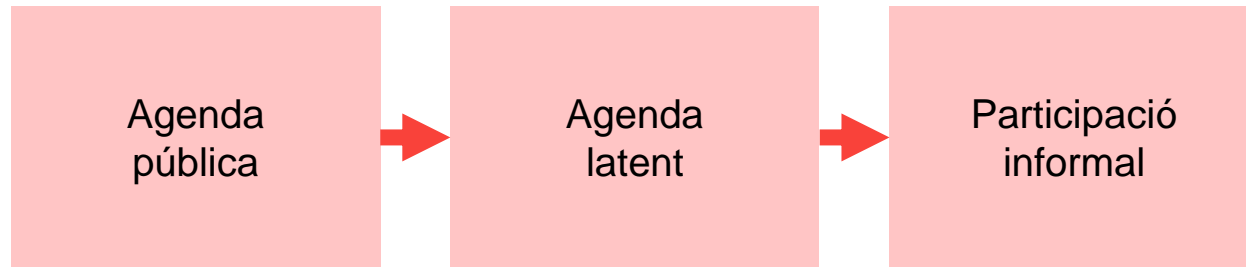
Actors formals, actors informals

Agenda
pública

Actors formals, actors informals

Actors formals, actors informals

Actors formals, actors informals

Poder de
prescripció

Actors formals, actors informals

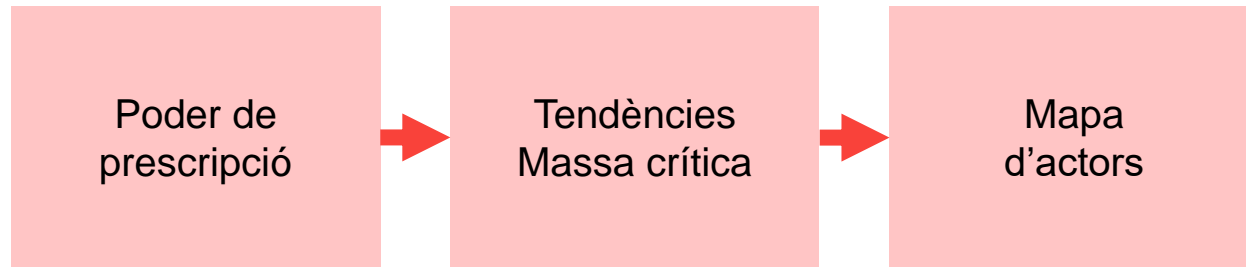

Poder de
prescripció

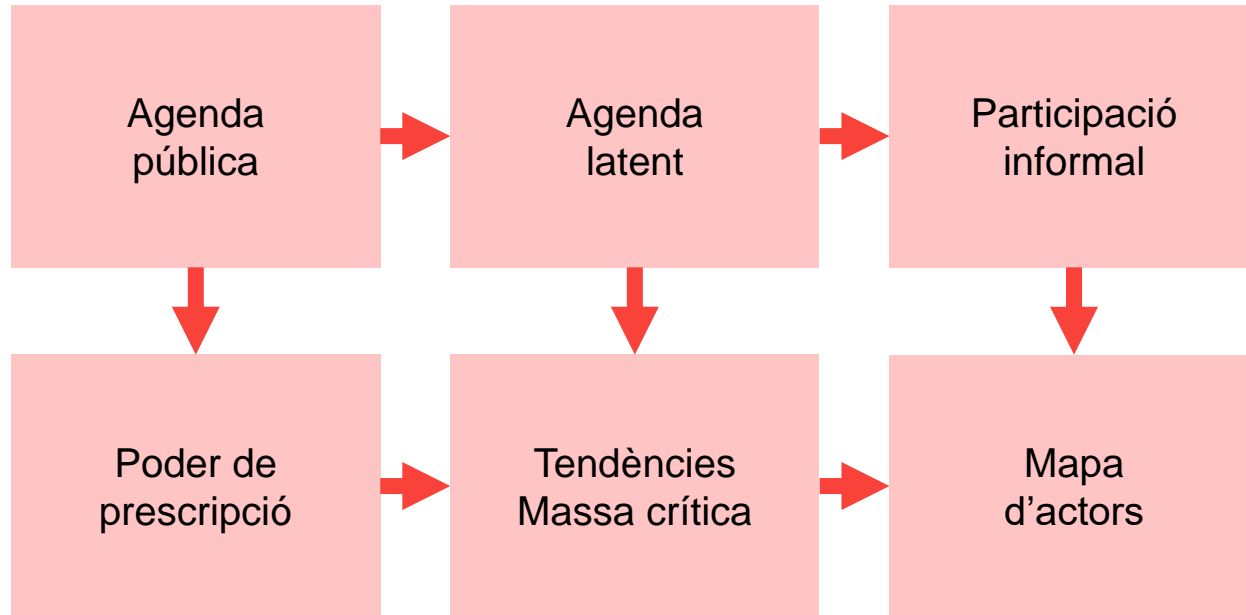

Tendències
Massa crítica

Actors formals, actors informals

Actors formals, actors informals

Actors formals, actors informals

Anàlisi de la
percepció

Actors formals, actors informals

Anàlisi de la
percepció

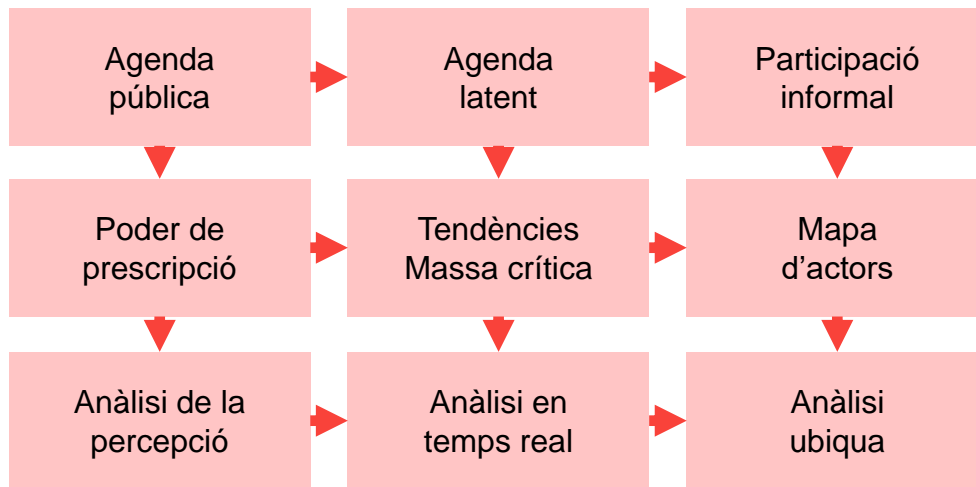

Anàlisi en
temps real

Actors formals, actors informals

Actors formals, actors informals

Taller 1.

Mapa d'actors: visions

Cartografiar els diferents perfils de ciutadà afectats per una qüestió i els respectius posicionaments:

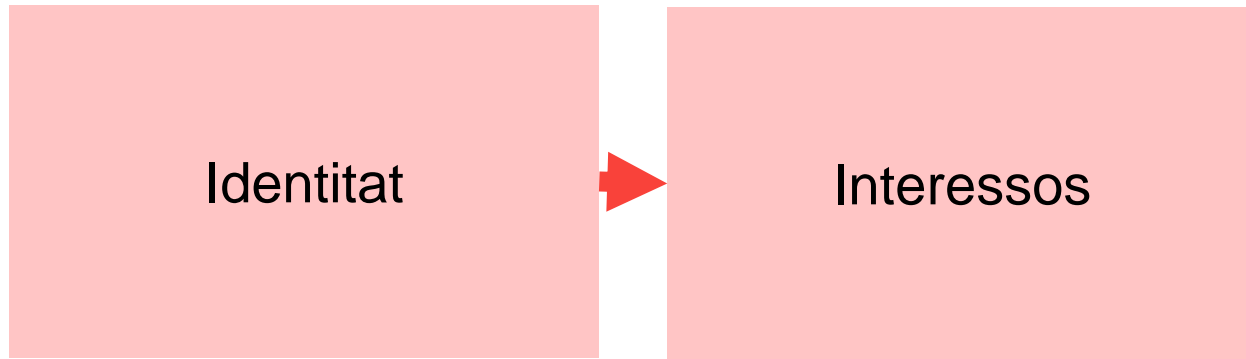
- Llistar els actors
- Tipificar el seu perfil
- Establir relacions entre actors
- Descriure les seves aproximacions a la qüestió
- Anomenar el seu problema

La participació com a diagnosi: l'agenda

L'experiència de la participació

Identitat

L' experiència de la participació

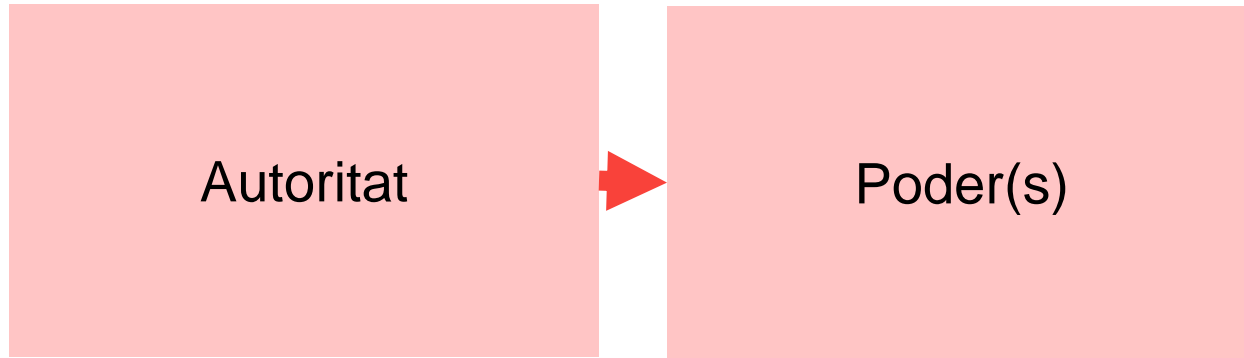
L'experiència de la participació

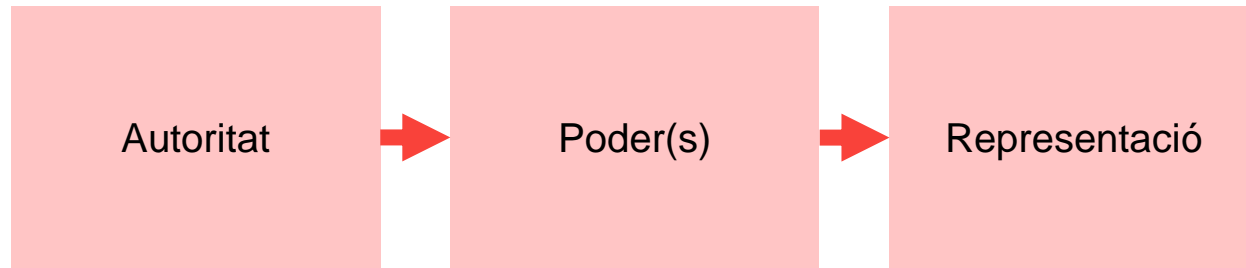
L' experiència de la participació

Autoritat

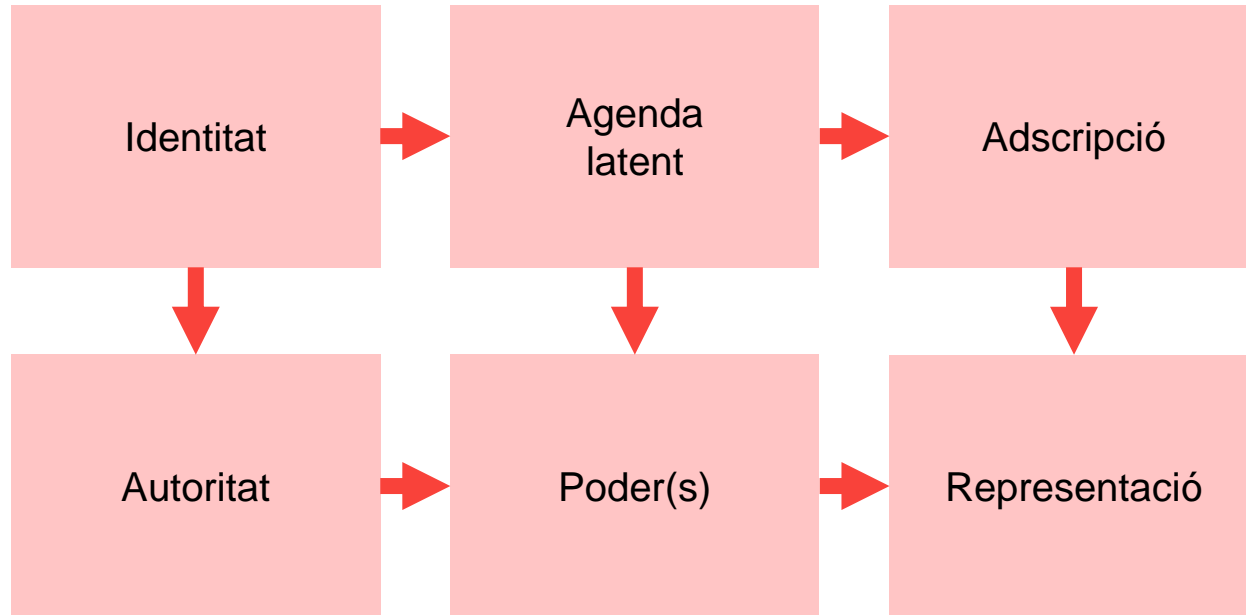
L' experiència de la participació

L'experiència de la participació

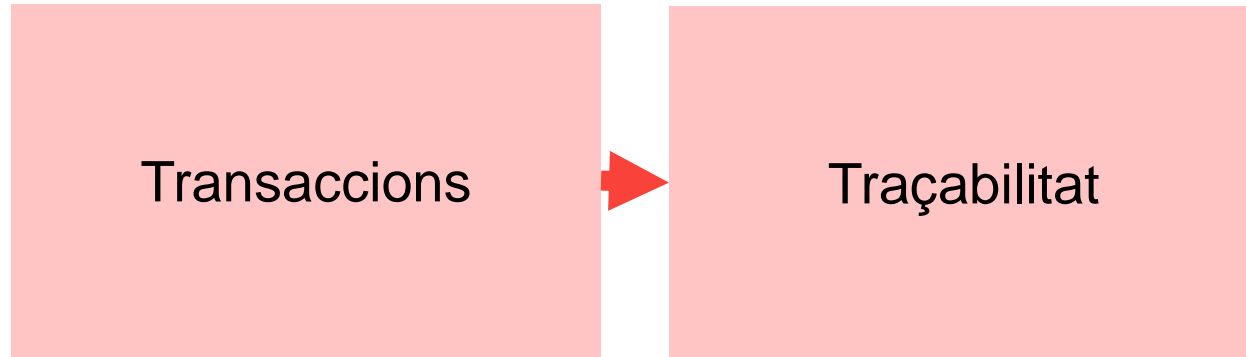
L' experiència de la participació

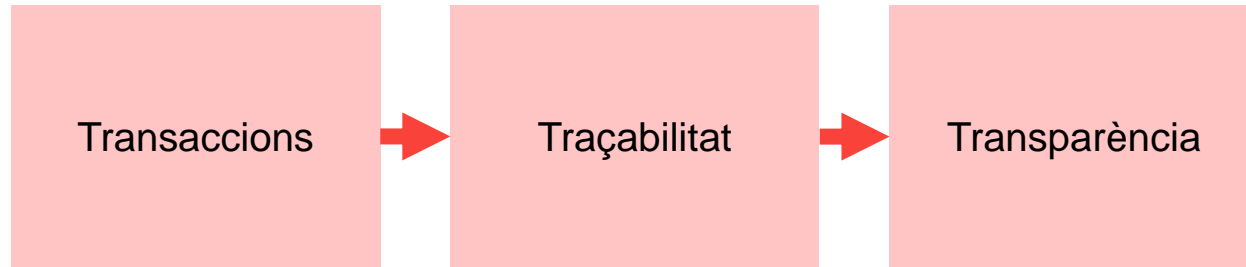
L' experiència de la participació

Transaccions

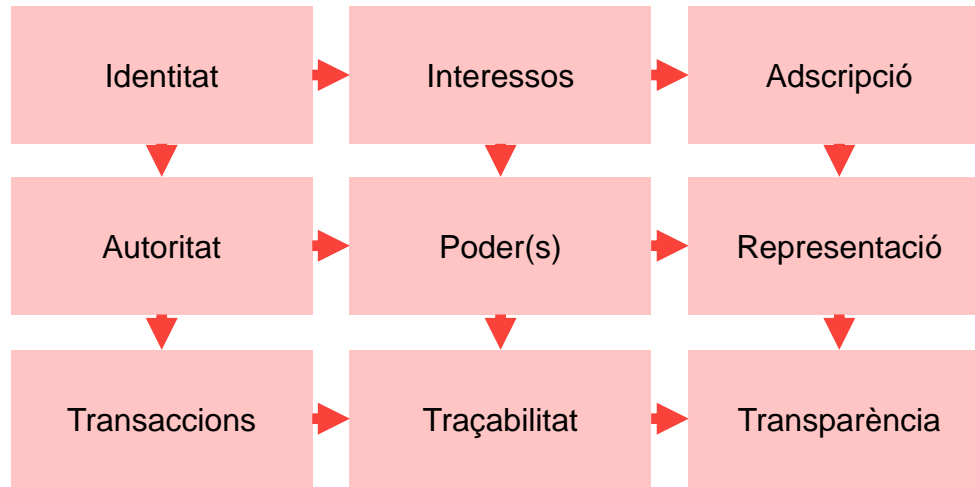
L' experiència de la participació

L' experiència de la participació

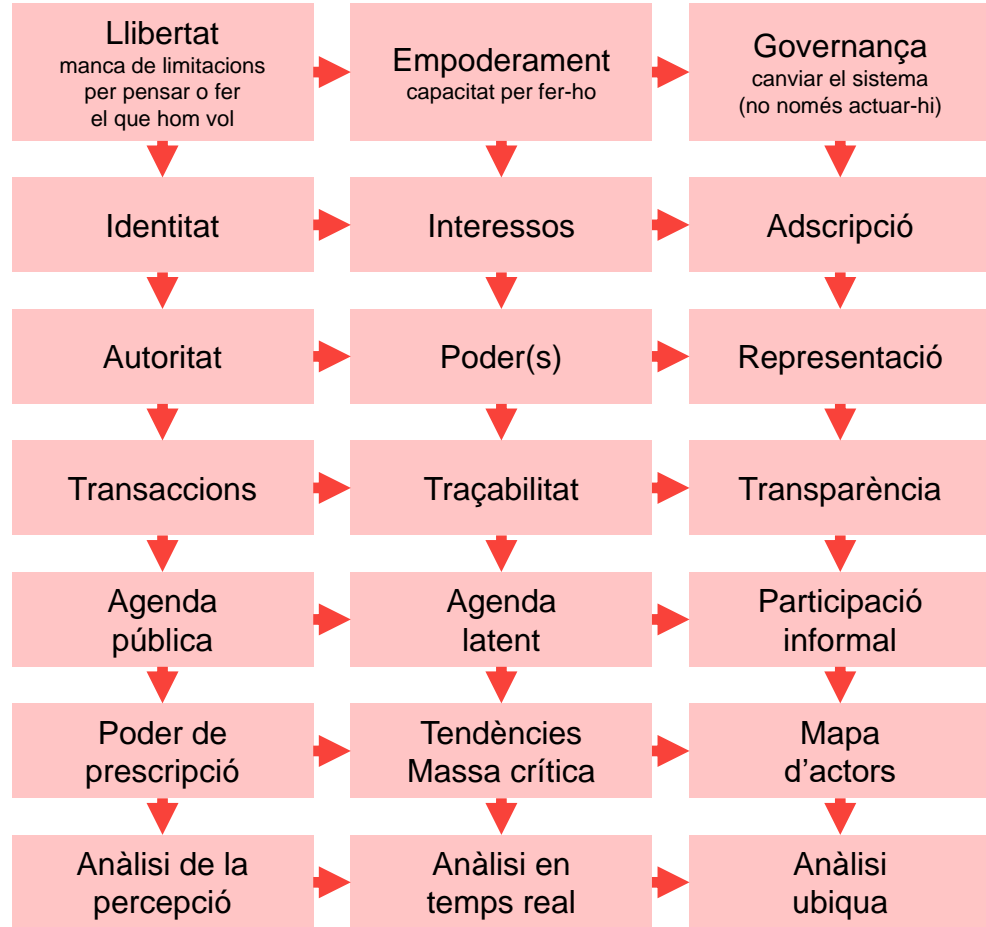

L' experiència de la participació

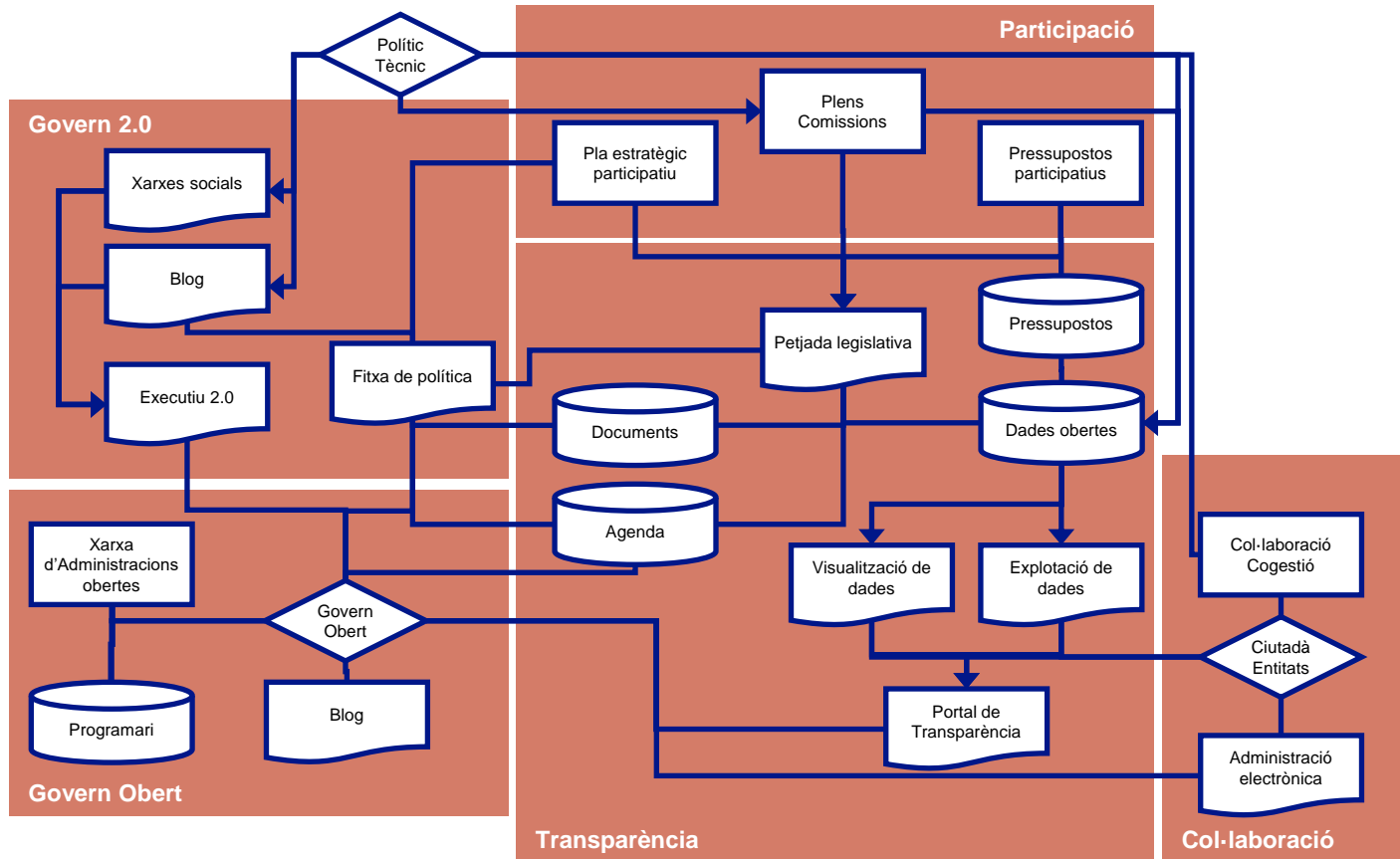
Política transmèdia

Política transmèdia

Govern Obert

El Govern Obert

El Govern Obert

Transparència

Arxiu	Quadre de comandament	
Documents	Pejada política	Pressupostos oberts
Dades obertes	Pejada legislativa	Visualització de dades

Participació

Formal reactiva	Formal proactiva	Escolta activa
Sessions plenàries	Pressupostos participatius	Blogs ciutadans
Comissions	Plans de govern	Xarxes ciutadanes

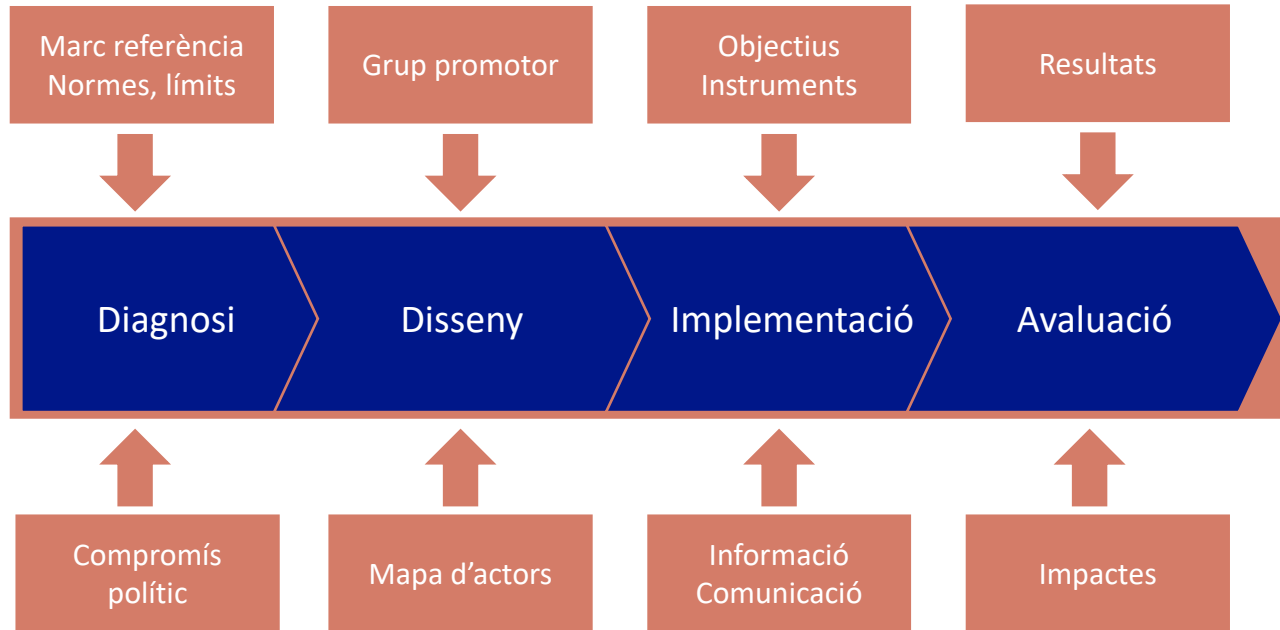
META Govern Obert

Capacitació	Infraestruct.	Interoperabilitat		Comunicació
Foment de la demanda	Eines obertes	Tècnica	Atenció al ciutadà	Publicitat
Formació intermediària	Protocols oberts	Política	Administració electrònica	Avaluació

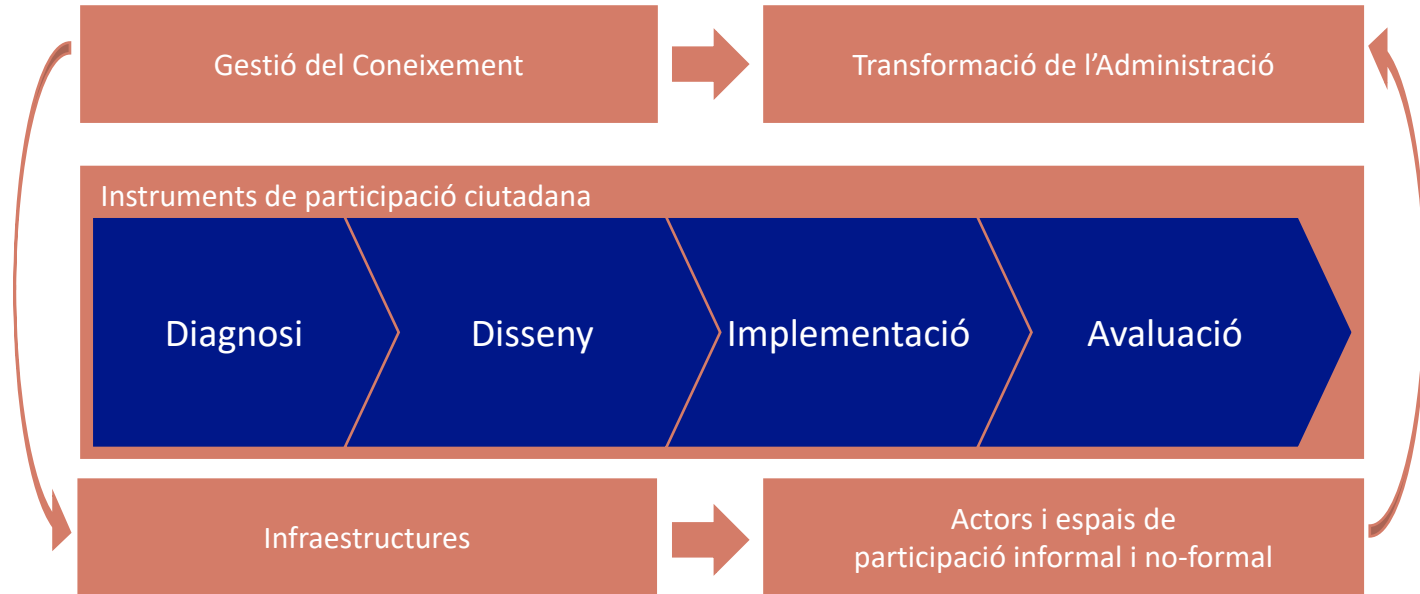
Col·laboració

Explícita		Tàcita		
Institucions	Xarxes ("humanes")	Blogs de projectes	Blogs de tècnics	Blogs de polítics
Espais ciutadans	Instruments	Xarxes socials de projectes	Xarxes socials de tècnics	Xarxes socials de polítics
Partenariats Socials Públics Privats		Plataformes	Organitzacions	Espais institucionals

La participació a la cadena de valor

La participació com a transformació

Tecnopolítica

Tecnopolítica

- un nou context, habilitat i potenciat per les **TIC**
- els seus actors apunten a majors cotes de llibertat, apoderament i **governança**
- transforma les **pràctiques democràtiques** tradicionals
- manera d'abordar la política a **múltiples escales**
- profundament arrelada en la **comunitat**
- objectius intermedis que afecten el **disseny** de protocols i processos
- concurrència de **múltiples actors**
- disseny altament **granular** de tasques i nivells de participació

Causes

- Descentralització/distribució
- Individualització
- Granularització

Impactes instrumentals

- Processos, protocols, eines;
- Codiseny, co-decisió;
- Subsidiarietat radical.

Canvis de significat (i)

- Legitimació de (1) la participació (2) a qualsevol nivell de compromís.
- Participació no és democràcia directa (substitució), sinó diàleg (complement).

→ Nous espais i instruments informals

Canvis de significat (ii)

- “Horitzontalització” de govern-ciudadà en la presa de decisions.
- Sobirania sobre (1) fixar l'agenda, (2) les institucions i (3) el sistema.
- Les TIC no com a substituïts, sinó com a facilitadors i potenciadors i per a augmentar eficàcia i eficiència.

→ Deliberació d'actualitat, co-establiment de l'agenda pública

Canvis en les normes (i)

- Institucions com a facilitadors neutrals, nodes rics, concentradors.
- Tota contribució importa: el poder de la granularitat en la participació.
- Profund canvi de cultura en l'Administració.
- Les infraestructures (digitals) són públiques, incloent la seva governança.

→ Escolta activa, retorn constant

Canvis en les normes (ii)

- La participació és vinculant i té un impacte.
- La transparència com PRE-requisit per a les polítiques.
- Contra la desafecció i el descoratjament: no “escoltar” sinó “involucrar”.

→ Re-iteració de la política pública,
co-disseny

Canvis de poder (i)

- Petit, però qualitativament significatiu.
- Fixar l'agenda és ara públic/obert/participat.
- Menors capes d'intermediació (obert a la resta).
- Obertura total de tot el procés i resultats.

→ Tot al web, tot a xarxes: publicitat activa

Canvis de poder (ii)

- Devolució real de sobirania: d'institucions a ciutadans.
- D'organitzacions de la societat civil a ciutadans individuals.
- Dels mitjans als participants.
- Cap a una xarxa de governs i ciutadanes obertes i participatives?

→ Ciutadans com a prescriptors de la política pública

Resultats

- La deliberació esdevé el nou estàndard democràtic.
- L'obertura com pre-requisit de la deliberació.
- Retiment de comptes i petjada legislativa per a major legitimitat.
- Participació per a major pluralisme i més fort capital social.
- “Circularització” de la política.

→ Diàleg constant, dinàmiques circulars

Impactes

- Menor rol de la intermediació i les institucions tradicionals.
- Major rol de la deliberació informada.
- Equilibri entre institucions, experts/líders i ciutadans individuals en un nou ecosistema d'actors, rols i relacions: xarxes i comunitats amb filiació líquida i reconfigurable.

→ Diàleg obert entre institucions de diversos nivells i aportacions ciutadanes

Mite 1

“El clictivisme és activisme de mentida”

- Bases socials del clictivisme
- (Tecno)política de capes superposades
- Agregació i capitalització del granular
- Política transmèdia

→ El poder prescriptor de les xarxes

Mite 2

“La política ha de ser professional”

- La transitorietat de la política
- La política com a encàrrec o tasca
- Nous espais i actors de la política
- Política informal i no formal, extrarepresentativa, extrainstitucional

→ Els diversos nivells i plans del debat

Mite 3

“Els ciutadans no en saben”

- Especialització per formació
- Especialització per experiència
- Política de ser i estar

→ El ciutadà com a actor actiu, el ciutadà convocat a participar com a co-dissenyador

Mite 4

“Els ciutadans no tenen temps”

- Reduir el cost de participar
- Incrementar el benefici de participar
- Política del dia a dia

→ Les manifestacions informals d'opinió

Mite 5

“Això allargarà eternament la presa de decisions”

- Mapatge d'actors
- Prevenció i reducció del conflicte
- Internalització d'externalitats
- Planificació i avaluació

→ Reconeixement, norma escrita i social,
gestió informal

Mite 6

“La democràcia directa no és molt millor que la representativa”

- La política com a caixa d'eines
- Les institucions com a eines
- Les institucions com a plataformes
- La governança pública com a ecosistema

→ **Habilitació i recolzament de debats**

Institucions com a plataforma, governança pública com ecosistema

L'Estat com a plataforma

Tecnologies de cooperació

- De dissenyar sistemes a proveir plataformes
- Implicar i comprometre a la comunitat en el disseny
- Reconèixer els recursos desaprofitats
- Identificar llindars clau per a aconseguir punts d'inflexió
- Monitorar i promoure els diversos cicles de realimentació
- Convertir el coneixement present en patrimoni històric
- Donar suport a identitats participatives

Ecosistema multinivell que tingui eines que actuïn des de la «atenció primària» fins als més alts nivells d'especialització.

L'ecosistema de governança pública

Un ecosistema de governança pública és un sistema

- tecnopolític
- auto-organitzat
- autopoiètic
- replicable i escalable
- que articula actors, espais i instruments
- al voltant d'un conjunt d'infraestructures obertes i distribuïdes
- riques en coneixement
- per a la presa de decisions col·lectives.

De la jerarquia a la xarxa (i)

Qui fa la xarxa determina els codis, els canals, els protocols

- Si no hi som, la xarxa serà i funcionarà igualment
- Si hi som, podem incidir en el seu disseny, en la seva orientació
- Podem aportar recursos, equitat, neutralitat, garanties

Donar context, crear infraestructura

- Infraestructures obertes: dades, informació, tecnologia
- Coneixement obert: metodologia, processos, protocols

De la jerarquia a la xarxa (ii)

Identificar àgores, crear comunitat

- Formació, capacitació: en democràcia, política, participació
- Donar veu a tots els actors, democratitzar els actors col·lectius

Facilitar interacció, nodrir comunitat

- Donar legitimitat a tots els espais, ordenar la conversa
- Fer que passin coses, facilitar, apoderar, acompanyar

Taller 2.

Mapa d'actors: instruments i espais

Assignar a cadascun dels actors:

- Espais i instruments institucionals
- Espais i instruments informals i tecnopolítics
- Propostes d'actuació pública

De la teoria a la pràctica

Visió i Missió de la Participació

Visió

L'Administració manté una interlocució continuada amb la ciutadania.

Missió

Transformar l'Administració a través de la participació i transformar l'Administració per a fer possible la participació.

Teoria del canvi (abreujadíssima)

Processos electorals

Democràcia directa

Processos deliberatius

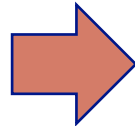

Transformació de
l'Administració

Nous actors & nous espais

Infraestructures

Millorar eficàcia i eficiència de
les polítiques públiques

Comprensió de la complexitat
de decisions públiques

Reducció populisme (feixisme)

Paradigma tecnopolític de
l'acció col·lectiva

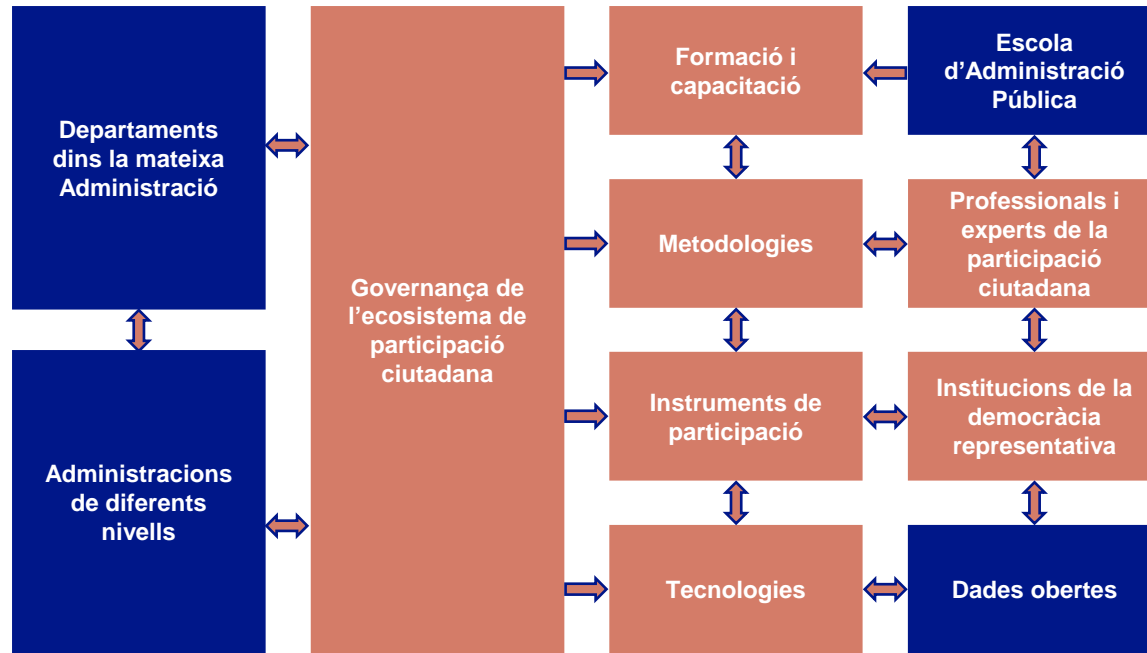
L'ecosistema de participació ciutadana

- Ecosistema de participació d'**abast nacional**, coherent i consistent en metodologia i infraestructures, eficient i eficaç
- Espai de **coordinació** i intercanvi de coneixement
- Elaborar conjuntament **instruments**
- Coordinar activitats de **formació**
- Impulsar **sinergies** entre ens públics

La governança de l'Ecosistema

- Organitzar l'activitat de la XGT en una **xarxa de nodes autònoms** que conformin l'ecosistema de participació ciutadana de Catalunya.
- Incidir en la gestió del coneixement: **pla de qualitat i millora continuada** dels processos participatius.
- Donar suport metodològic i tecnològic als departaments de la Generalitat i els ens locals per l'articulació de **xarxes de suport** arrelades en la col·laboració ciutadana
- Donar suport metodològic i organitzatiu als **equipaments públics** de Catalunya per en l'àmbit de la innovació social i la col·laboració ciutadana
- Impulsar la formació virtual i l'**autoformació** acompanyada, fomentant les **comunitats** d'aprenentatge i de pràctica.

L'ecosistema de participació ciutadana

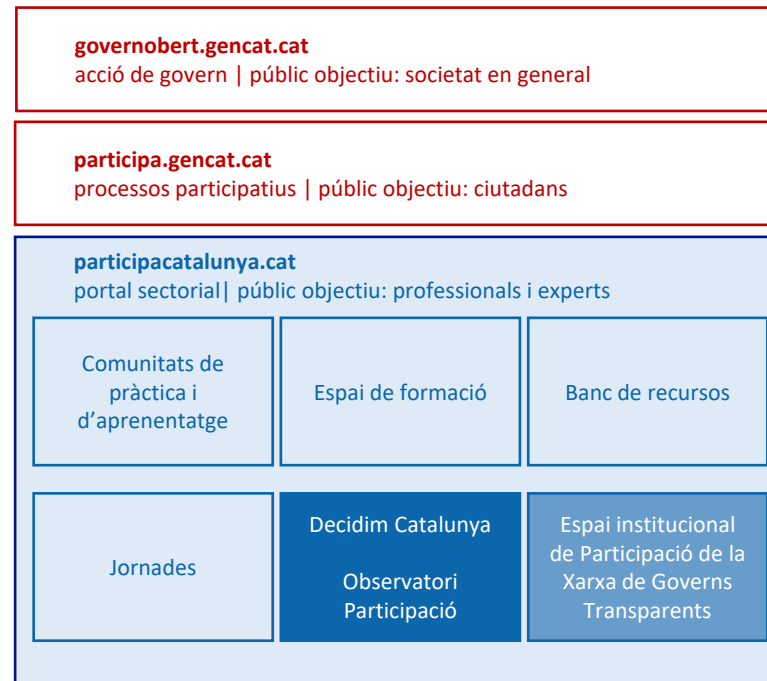

ParticipaCatalunya.cat

Espai virtual de trobada per **tots els actors** que treballen en matèria de participació ciutadana.

- Ajudar a identificar i donar a conèixer els **actors**.
- Contribuir a fer explícit el **coneixement** tàcit.
- Crear i dinamitzar **comunitats de pràctica**.
- Esdevenir **punt de referència sobre la Xarxa de Governos Transparents**.
- Facilitar l'adopció a la plataforma **Decidim** als ens municipals de Catalunya.
- Crear i dinamitzar **comunitats d'aprenentatge**.
- Facilitar un **entorn de proves** per als administradors de plataformes Decidim.
- Difondre activitats sobre participació ciutadana a Catalunya: **Observatori**.

Llegenda

Xarxa ParticipaLAB (i)

Objectius Estratègics:

- Convertir els **equipaments cívics** en espais de **referència** al municipi en matèria de **participació ciutadana**.
- **Sensibilitzar** els ciutadans sobre la qualitat democràtica, la participació ciutadana i la innovació en processos polítics i democràtics.
- **Acompanyar el món local** en projectes de participació ciutadana i innovació social en processos polítics i democràtics.
- **Acompanyar ciutadans** als processos de participació ciutadana, incrementar la seva participació i obrir el ventall sociodemogràfic dels participants.
- **Impulsar projectes d'innovació social** en l'àmbit de l'acció cívica, la política i la democràcia

Xarxa ParticipaLAB (ii)

Objectius Operatius:

- **Capacitar** els dinamitzadors dels equipaments cívics en coneixements de Govern Obert: transparència, dades obertes i participació.
- Creació d'un **protocol de mediació** digital en matèria de participació ciutadana per als equipaments públics de la Generalitat de Catalunya, amb l'objectiu d'acompanyar els ciutadans amb menor competència digital en processos de participació en línia..
- **Acompanyar els ciutadans que tinguin més dificultats** per participar als processos de participació ciutadana en plataformes digitals.
- **Implicar ciutadans experts** en plataformes digitals de participació en l'acompanyament dels ciutadans menys coneixedors de les plataformes o amb majors dificultats per utilitzar-les

Gràcies!

Per citar aquesta obra:

Peña-López, I. (2021). *La participació ciutadana: on som i cap on anem?. Cap a l'Ecosistema de Governança Pública.*

Postgrau en Administració Electrònica i Govern Obert al Món Local, 10 d'abril de 2021.

Girona: Universitat de Girona, Diputació de Girona, AOC, EAPC

http://ictlogy.net/presentations/20210410_ismael_pena-lopez_-_participacio_ciudadana_ecosistema_governanca_publica.pdf

Per contactar amb l'autor:

<http://contacte.ictlogy.net>

Entitats promotores

Universitat de Girona
Fundació UdG:
Innovació i Formació

 Diputació de Girona

 AOC
Consorci
Administració Oberta
de Catalunya

Generalitat de Catalunya
Escola d'Administració Pública
de Catalunya

Tota la informació presentada en aquest document es troba
sota una Llicència Creative Commons del tipus
Reconeixement – No Comercial
Per a més informació visiteu
<http://creativecommons.org/licenses/by-nc-nd/2.5/>

#PostgrauGovObert

@ictlogist

ANNEX: plantilles pel treball en grups

Cap a l'Ecosistema de Governança Pública

Grup:

@ictlogist #PostgrauGovObert

Entitats promotores

Universitat de Girona
Fundació UdG:
Innovació i Formació

 Diputació de Girona

 AOC
Consorci
Administració Oberta
de Catalunya

Generalitat de Catalunya
Escola d'Administració Pública
de Catalunya

Mapa d'actors

Actor	Característiques	Nom del seu problema
Caputxeta	Menor desescolaritzada, sense instruments d'emancipació, en àmbit sòcio-cultural hostil, reproduirà vectors d'exclusió social	Indefensió dels drets de la infància i la dona

Mapa d'actors: espais i instruments

